

MICHEL TĂNASE

Dr. Vasile Ciobanu

Viața urbanistului și istoricului Michel Tănase, a fost supusă, direct și indirect, fluctuațiilor politice, economice și sociale din România secolului trecut. Iar dubla sa ascendență familială – medieșeană și sibiană – precum și „*cvadripartita*” sa locuire pe acest continent – Mediaș, Sibiu, Viena și Paris – îi permit să se considere un produs cultural „*européan*”.

Strămoșii

Prin ramura paternă, medieșeană, aparține uneia din cele două vechi familii Tănase, cea poreclită *Dulamă*¹ – oieri înstăriți, originari din Mărginimea Sibiului, așezați la Mediaș prin secolul al XVIII-lea – și a uneia din familiile Togan², cei din cartierele Păstorilor și Boari. Pe linie maternă, sibiană, se trage din familia de „*măiereni*”, Vulcu (sau Vâlcu), de ascendență slavă, și din familia Chirca, originară din vechi ramuri ale companiei negustorilor greci din Sibiu.

Părinții

Tatăl său, Mihail Tănase, se născuse în *Bădărauă* (forma româniată a denumirii germane *Baderau* – „*lunca bărbierilor*”) unde bătrânul Mihăilă Tănase, care părăsise cartierul „*măierenilor*”³ din *ulița Porii* – cumpăraseră un teren întins.

Influența săsească a făcut ca bătrânul Mihăilă să-și orienteze copiii spre meserii „*avansate*” pentru această epocă, premergătoare Primului Război Mondial: cel mare, Mihail, a învățat, între 1909 și 1914, meseria de tapițer (mobilă și auto), la meșterul Michael Grieger. Urmând în paralel cursurile serale ale corporației săsești meșteșugărești *Gewerbekorporation*, sub numele Mihaly Tanase, primește acel *Zeugnis*, care-i dă dreptul de a pleca „*în lume*”, timp de

---

¹ Dulama (haină îmblănită, uneori de ceremonie) fiind apanajul unor vechi „*elite*” pastorale și rurale, la care aparținea strămoșul comun celor trei ramuri medieșene. A doua familie era Tănase a *Ciobănelului*.

² Togan denumind *șoimul*, emblemă a vechilor conducători de trib de origine cumană.

³ *Măierenii* este forma româniată (din germană *Mayerhof*) pentru locuitorii „*valahi*”, excluși din mediile urbane săsești. La Mediaș, în 1498, ca urmare a ordinului regelui Ungariei, Wladyslaw II, acești valahi, aflați în interiorul cetății, refuzând să participe la zidirea ultimei incinte fortificate, fuseseră expulzați în zonele extra muros, constituind aceste cartiere de măiereni.

doi ani, spre a-și perfecționa meseria, în vederea obținerii diplomei de meșter-patron. Nu i-a fost dat să plece fiindcă, tot atunci, la începutul Primului Război Mondial, a fost înrolat în armata austro-ungară, participând la luptele de pe fronturile din Italia și Rusia. Revenind acasă din prizonieratul rusesc, Mihail Tănase a fost înrolat în armata românească, spre a participa la ofensiva din vara anului 1919, contra regimului bolșevic al lui Béla Kun⁴.

Doar în anii 1920-1921 a putut urma cursuri de specializare la Constanța, unde a primit „*cartea de calfă*”. În 1925 a plecat în Franța, la Paris, unde a deschis un atelier de tapițerie în piele, în asociere cu un oarecare Emeric Berger din Blanc Mesnil⁵.

În 1926 a revenit temporar în țară unde, la Sibiu, a cunoscut-o pe Elena Vulcu, absolventă a Școlii de fete a „*Astrei*” (unde se preda și limba franceză), cu care s-a căsătorit, revenind împreună la Paris spre a-și deschide propriul atelier, cu denumirea comercială *Fabrication Tanase*, în celebrul cartier Faubourg St. Antoine, cartier al mobilei, cu ateliere de fabricație și magazine. El a participat, cu stand propriu, la celebra *Exposition Coloniale de Paris 1931*. Dar în 1935, ca urmare a crizei economice mondiale, cu efect în Franța din toamna 1930, și-a lichidat mica sa firmă industrială, revenind la Mediaș. Aici, dat fiind că piața locală a fabricanților de mobilă avea trei tapițeri sași, Mihail Tănase a deschis un restaurant, care a funcționat până în 1946, când regimul comunist a curmat toate „*veleitățile*” capitaliste...

Aceste activități paterne au dus la trecerea lui Michel Tănase în categoria celor cu „*origine socială nesănătoasă*”, formulă comunistă, cu efecte nefaste pentru o întregă generație.

Fiul său, Michel, sub flamura socialismului „victorios”

Michel a reușit să nu se lase copleșit de „*valurile*” politice, a ieșit mereu la suprafață și, cu greutățile impuse de regim, s-a împlinit, afirmându-se oriunde s-a întâmplat să fie aruncat. Legat de Mediaș prin originea paternă și printr-o parte a copilăriei și a tinereții sale, a îndrăgit acest oraș, i-a consacrat o bună parte din preocupările sale științifice și activează neobosit în continuare pentru a-i face cunoscut trecutul.

Michel Tănase, medieșean „*autentic*” se născuse la 8 decembrie 1927, la ... Paris. Apoi, familia mutându-se la Vincennes (oraș/suburbie aparținând atunci districtului parizian), acolo a început ciclul primar. A fost botezat însă „*tardiv*”, doar în 1930, la Sibiu, cu ocazia unei vizite a mamei sale, în Catedrala ortodoxă (asemenea „*caz*”, de copil „*păgân*”, fiind, pe atunci, o

---

⁴ Fiind decorat prin brevetul „*Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918*” cu baretele 1919.

⁵ Pură coincidență pentru viitoarea așezare a fiului său, Michel, în 1973.

raritate), așa cum rezultă din „*protocolul botezaților*”, semnat de protopopul Emilu Cioranu, tatăl filosofului afirmat la Paris.

Mai este semnificativ faptul că, astăzi, cetățeanul francez Michel Tanase (sic)⁶, domiciliat în Le Blanc Mesnil, oraș al regiunii „*Marele Paris*”, în frecvențele sale reveniri periodice în România, al cărei cetățean a redevenit în 1990, își are „*reședința de vară*” la Mediaș și nu la Sibiu, unde-i sunt rădăcinile „*măierene*”.

În 1935, la întoarcerea definitivă la Mediaș, Michel (de acum Mihai) a fost înscris la Școala primară de pe Țecheș. A urmat apoi trei ani la Gimnaziul de Stat Mixt. După care, a trecut la liceul săsesc „*Stephan Ludwig Roth*”, tatăl dorind ca fiul său să posede și o cultură germană. Dar acest fiu, mereu refractar la situațiile de atunci, intrând, în 1943, în conflict „*ideologic*” cu unul din profesorii săi, pro-nazist, s-a retras și s-a înscris la Liceul „*Gheorghe Lazăr*” din Sibiu, unde și-a luat bacalaureatul în 1946.

În același an a fost admis la Facultatea de Drept din Cluj, de unde, în anul II, a fost „*exmatriculat*”, în temeiul reformei învățământului din 1948, pentru „*origine socială nesănătoasă*”. De folos nu i-a fost nici faptul că, cu puține luni înainte, se angajase voluntar, pentru 3 luni, ca brigadier pe șantierul național Salva-Vișeu, unde se construia calea ferată dintre cele două așezări.

Revenit acasă, la Mediaș, Michel a putut găsi, ca loc de muncă, doar un post de salahor, la împinsul vagonetelor Decauville, pe șantierul „*Stăvilar*”. Apoi, pasiunea și contactele sale cu lumea locală a șahului au favorizat angajarea sa ca bibliotecar la ARLUS⁷. O scurtă „*carieră*” (1948-1949), care i-a permis să studieze unele aspecte ale literaturii clasice ruse, acordând o preferință aparte lui Nicolai Gogol, pe care l-a prezentat într-o conferință publică în aula liceului (fost „*Stephan Ludwig Roth*”)⁸. După care, datorită cunoștințelor dobândite în sistemul de clasificare zecimală s-a transferat la Biblioteca Municipală (1949-1950). În urma unei „*abateri politice*”, a fost dat afară și de acolo, din ordinul personal al șefului Securității, ca... „*dușman al poporului*”.

Dar în același an a fost angajat, ca desenator tehnic, la Serviciul Tehnic al Primăriei Mediaș. În 1952–1953 a urmat, prin corespondență, Institutul de Construcții din București (de la care a fost eliminat pentru aceeași „*origine socială nesănătoasă*”), calificându-se la locul de muncă, formă de instruire admisă de regim. În același timp, Michel Tănase lucra intens. Ca efect al industrializării, orașul avea nevoie de forță de muncă și s-a extins. Tânărul tehnician al Serviciului Tehnic a avut deci ocazia să proiecteze parcelările

---

⁶ Adică fără diacriticul ă, conform actului de naștere.

⁷ Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică, înființată la 12 noiembrie 1944. ARLUS-ului i s-a datorat primul club de șah local.

⁸ M. Tănase, Nicolai V. Gogol, *Omul și opera*, afiș, ARLUS, 28 III. 1949.

cartierelor Binder Bubi⁹, Vitrometan și Gura Câmpului. Michel își amintește de inovațiile sale în traseele parcelare și de faptul că a fost autorizat să „boteze” noile străzi din cartierul Vitrometan cu nume de scriitori. Întrucât ținea la ideile sale, care vizau dezvoltarea armonioasă a orașului, cu păstrarea substanței sale specifice, a fost demis în 1956. A ajuns la Întreprinderea de Gospodărie a Orașului, devenind la scurt timp șeful Biroului de Proiectări, între anii 1960 și 1964. Iar între 1964-1967 a fost inginer dispecer la TRCL, întreprinderea locală de construcții. În 1968 a fost transferat la Sibiu, ca șef al Oficiului pentru Construirea de Locuințe Proprietate Personală (OCLPP). Apoi, în 1970-1971 a fost diriginte de șantier la Serviciul de Investiții al județului Sibiu.

Spațiile sale de libertate

Pe plan al activităților culturale care nu se aflau în „colimatorul represiv” al regimului comunist, Michel Tănase a activat în mod intensiv în unele rare „spații de libertate”: muzica, sportul, șahul, arta fotografică. Astfel, în timpul studenției, a fost responsabilul sportiv al Comitetului Județean Studențesc Târnava Mare; ca șahist de categoria I (și campion al orașului în anul 1952), a devenit secretarul comisiei județene de șah, organizând în acel an, la Mediaș, unul din sferturile de finală ale campionatului național, participând în anul următor și la sferturile de finală de la Sibiu.

Fuga din „patrie”

Mutarea la Sibiu a fost determinată și de ideea plecării în „lumea liberă”, care părea mai ușor de îndeplinit din orașul de pe Cibin. În 1971 el a obținut cu greu pașaportul pentru o excursie în Austria și a plecat împreună cu soția, dar cei doi copii i-au rămas în țară. La Viena, soții Tănase au cerut azil politic. Aici a lucrat aproape un an, ca inginer, la biroul de studii H. Wycithal. De aici au ajuns în anul următor la Paris, unde a găsit de lucru la întreprinderea germană Miele. Copiii au putut fi aduși în Franța în urma cererii de ajutor a soției sale Ecaterina, adresată reginei Belgiei, folosind ocazia vizitei oficiale a lui N. Ceaușescu din octombrie 1972. Odată rezolvată și această problemă, Michel Tănase și-a continuat studiile la Institutul de Urbanism al Universității Paris VIII–Vincennes (1972–1982). Lucrând în paralel, între 1972-1995, ca asistent de studii, la diferite direcții regionale ale regiunii pariziene de cercetări urbane și rurale: ACEAR, DDA, OLAP.

A urmat toate treptele de atunci ale învățământului universitar francez: licența, masteratul, studii aprofundate și, în sfârșit, doctoratul. De menționat că tema tezei sale de doctorat, primită cu mare interes de comisia examinatoare, a

---

⁹ Numit atunci „*Olga Bancic*”, după numele unei membre a Partidului Comunist, ajunsă în Franța și ucisă în luptele Mișcării de Rezistență împotriva ocupanților germani.

fost *Orașe noi din Transilvania în secolele XII-XIII ? Un exemplu a contrario: cazul orașului Medias(ch). Analiza morfologică a parcelarului său*. Cu aceasta el s-a apropiat de istorie și a urmat cursuri de profil istoric la École Pratique des Hautes Études (1979–1984), cu profesorul Charles Higounet¹⁰. Experiența adunată de-a lungul anilor, în România, Austria și în Franța, studiile sale, l-au recomandat pe M. Tănase pentru învățământ, unde a împărțit tinerilor studioși, proveniți din multe țări, cunoștințele pe care le acumulase. El a predat la Institutul Național de Geografie și la Sorbona, desen tehnic și urbanism, în cadrul unui masterat și al școlii doctorale. Exemplele erau oferite și aici din trecutul Mediașului, pe care îl studiasse și de care este atras cu putere până astăzi.

Activitatea științifică

Spiritul său vioi, curiozitatea înnăscută, perseverența, limbile străine cunoscute îl recomandau pe Michel Tănase pentru cercetare științifică. De la lucrările pentru Atelierul Central pentru Studii de Amenajare Rurală și pentru Departamentul Agriculturii din Val d'Oise, la investigațiile asupra istoriei urbanismului medieșean, la trecutul Transilvaniei în general, M. Tănase a arătat largi disponibilități științifice. El a prezentat comunicări științifice la prestigioase manifestări științifice organizate în Franța (Paris, Avignon, Amiens, Arc-et-Senans, Strasbourg), în România (București, Bistrița, Cluj-Napoca, Sibiu, Brăila, Sighișoara, Pitești), în Austria (Viena, Kufstein), în Germania (Heidelberg, Berlin). Astfel, Michel Tănase a devenit cunoscut pentru cercetările sale în cercurile unor specialiști din mai multe țări.

Activitatea științifică a lui Michel Tănase și angajamentul său solidar cu comunitățile în care a fost prezent sunt ilustrate de numărul însemnat de organizații și societăți științifice la care a fost și mai este afiliat.

România: Membru al Asociației Științifice a Inginerilor și Tehnicienilor (ASIT), 1961. Membru AAF (Asociația Artiștilor Fotografi, afiliată la Asociația Internațională a Artiștilor fotografi) 1970. Membru al Comisiei de Istorie a Orașelor din România (CIOR) și al Societății „*Civitas Nostra*” (1993).

Franța: Membre de la Société Française des Urbanistes (SFU), 1977. Membre du laboratoire Théorie des Mutations Urbaines (TMU), de l'Institut Français d'Urbanisme (IFU) 1982. Elève titulaire de l'École pratique des Hautes Etudes, IVe section – Sorbonne, 1983. Membre de la formation doctorale de l'IFU, 1987-1999. Chargé de cours, Magistère d'aménagement, Universités de Paris I et Paris IV – Sorbonne, 1989-1998. Secrétaire général de l'association Villes historiques de Transylvanie, 1990. Membre fondateur d'Eurocultures - Bruxelles, 1990. Vice-président de l'association Solidarité Universitaire France-Roumanie

---

¹⁰ Autorul lucrării *Die deutsche Ostsiedlung im Mittelalter* (Sidler Verlag, 1986) la care M. Tănase a contribuit cu aspecte privind Transilvania.

(SUFR, președinte Bernard Debre, secretar Alex. Herlea), Agréé en architecture par le Ministère de l'équipement, 1991. Membre de l'Association Française des Villes Nouvelles (AFVN), 1991. Membre de la Société des Amis de l'Institut historique allemand de Paris, 1994. Association Française des Villes Nouvelles.

Din experiența personală, am constatat că la reuniunile anuale ale CIOR, prezența sa se face întotdeauna resimțită. Prin intervențiile sale, el animă discuțiile, caută clarificări pentru toate aspectele îndoielnice dezbătute. Remarcabil este interesul său dintotdeauna pentru definirea conceptelor și noțiunilor vehiculate, pentru surprinderea tuturor nuanțelor care pot apărea, pentru documentarea temeinică și argumentarea solidă a concluziilor.

Comunicările susținute în reuniuni științifice au fost, de obicei, publicate în volumele conferințelor respective și în reviste de specialitate ca „*Arhitect*”, „*Urbanisme*”, „*Acta Geographica*”, „*Urbanisme & Architecture*”, „*Revista istorică*”, „*Transilvania*”, „*Historia Urbana*” ș.a.

În toate aceste studii, M.Tănase a abordat subiecte de istorie a urbanismului și îndeosebi a Mediașului, cum ar fi: evoluția pieței sale, istoria economică, prezența ordinului călugăresc Franciscan și a congregației Piariste, Asociația simfonică *Musikverein* (în care a fost violonist și secretar muzical) între anii 1950–1958, personalitatea lui Constantin Motăș, Mediașul în ajunul Primului Război Mondial etc.

Și celălalt oraș transilvan de care este legat sufletește M. Tănase, Sibiuul, s-a bucurat de interesul său științific. El a realizat o reconstituire plină de autenticitate a vieții culturale cotidiene din Sibiu în timpul refugierii aici a Universității clujene (1940–1945) și a evocat figura profesorului Robert Ficheux de la Institutul Francez, situat atunci în str. Tribunei.

Cu interes deosebit au fost primite și comunicările despre sudul Transilvaniei la începuturile Evului Mediu, privind donația din 1240 făcută de regele Bela al IV-lea ordinului cistercian, evoluția drumurilor din acest spațiu, ambiguitatea frontierelor „*naturale*” de aici.

Textele științifice se remarcă prin acribie, dar nu au un limbaj arid, ci, dimpotrivă, au cursivitate și particularități stilistice care le fac recognoscibile într-o culegere de studii sau într-o revistă. Structura, metodologia și grija aparte pentru definirea termenilor pe care îi utilizează fac parte, de asemenea, dintre elementele specifice ale cercetătorului care pare veșnic tânăr și „*croiește*” noi și noi proiecte.

Dintre acestea sunt în lucru câteva planuri de lucrări ample, pentru care M. Tănase a adunat deja o mare cantitate de „*material*” științific. Astfel, dintre proiectele aflate în lucru, „*mărturisite*” de autor, se află în diferite faze de lucru genealogia familiilor românești din Mediaș din secolul XV până la 1919, o istorie a Mediașului în două volume (primul până la 1918 și al doilea cuprinzând perioada interbelică), un volum consacrat poetului sibian Teodor Păcă (1928-1978). Experiența adunată în cercetările genealogice urmează să fie

transmisă celor pasionați de acest domeniu într-un ghid, iar studenților de la masteratele de amenajarea teritoriului le este dedicat un adevărat manual despre expresia grafică în urbanism și amenajare. Cel mai apropiat de împlinire este proiectul consacrat urbanismului. Se află în curs de publicare la Editura Universității de Arhitectură „Ion Mincu” din București, lucrarea lui Michel Tănase *Urbanismul și dinamicile spațiului. Analiza geomorfologică a vechilor parcelare urbane*. Pentru strădaniile sale științifice privind trecutul Mediașului, M. Tănase nu așteaptă nicio răsplată. Într-un interviu recent mărturisea: „*e un demers pe care-l fac pentru acest oraș, pentru a reface o filă din istoria acestui oraș și pentru ca aceasta să nu se piardă*” („Monitorul de Mediaș”, 13 mai 2011).

Dedicat Mediașului și „luminării” cât mai clare a trecutului său, deși domiciliul său este în Franța, M. Tănase este prezent în fiecare an în Municipiul de pe Târnavă Mare, acționând ca un catalizator în mijlocul celorlalți mediașeni preocupați de cercetare, de afirmarea așezării strămoșilor săi. Este președintele fondator și animatorul Asociației culturale „*Mediașul nostru*”, cunoscută și dincolo de hotarele localității pentru realizările sale.

Modelat de civilizația Franței în care s-a născut și a trăit o bună parte din viață, Michel Tănase este deprins să se dedice comunității, să lucreze exemplar, respectând normele „*lucrului bine făcut*”, indiferent de domeniul în care activează, să pună suflet în tot ce întreprinde, să lase o urmă luminoasă pe oriunde trece.